

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta

Työ- ja elinkeinojaosto

Yritysten kilpailukyvyn ja viennin edistäminen vuoden 2023 talousarvioehdotuksessa sekä PK-yritysten kansainvälistyminen ja viennin edistäminen; kipupisteet ja kehittämishaasteet

Elinkeinoelämän toimintaympäristöön ovat viime vuosina vaikuttaneet merkittävästi ensin koronakriisi ja sitten Venäjä-Ukraina -sodan aiheuttama kriisi. Viimeisimpänä Suomea ja koko Eurooppaa enenevästi uhkaava energiakriisi on jo nyt yhdessä talouden vakauskriisin eli inflaation kiihtymisen ja korkojen nousun kanssa syönyt isoksi osaksi koronan jälkeisen uuden kasvun edellytykset. Kyky sopeutua nopeastikin muuttuvaan toimintaympäristöön, kuten esimerkiksi markkina- ja hankintaketjuhäiriöihin, on ensisijaisen tärkeää.

Haastava taloudellinen ja poliittinen tilanne globaalisti tekee vuoden 2023 elinkeinoelämän näkymistä erittäin epävarmat. Taantuman uhka EU-alueella ja Suomen päävientimarkkinoilla on todellinen ensi talven aikana. Rohkeus investoida ja ottaa lainaa liiketoiminnan kehittämiseksi on laimentunut merkittävästi: Suomessa on alentunut erityisesti rakentamisen ja teollisuuden luottamus tulevaan.

Tavaraviennin määrä laski toukokuussa 3,7 % vuoden takaisesta, mutta tavaraviennin arvo nousi tammi–toukokuussa 25 % viime vuodesta korkeiden vientihintojen seurauksena.

VM:n viime ennusteen mukaan bkt:n arvioidaan kasvavan tänä vuonna 1,7 %. Kuluttajahintojen ja tuotannontekijöiden kustannusten nousu leikkaa ostovoimaa, investointihalukkuutta ja talouden kasvua selvästi. Lisääntynyt epävarmuus siirtää investointeja tuonnemmas. BKT:n kasvu hidastuu aiemmin arvioitua voimakkaammin ollen +0,5 % vuonna 2023 ja jatkaa maltillisesti siitä eteenpäin lähivuodet 1,4–1,5 % vauhtia.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa yhdessä hallinnonalan yksiköiden kanssa toimenpiteitä, joilla tuetaan talouskasvua, jonka tulee olla sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä. Talouskasvun perustana on menestyvä yritystoiminta, joka innovoi, työllistää ja luo hyvinvointia Suomeen. Hallinnonalan toimijoiden tavoitteena on rakentaa toimintaympäristö, jolla luodaan toimintaedellytyksiä kilpailukyvyn ja talouden kasvun vahvistumiselle.

Vuoden 2023 talousarvioehdotuksen sisällöstä:

Business Finlandin rahoitusvaltuudet

Valtion tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoituspanoksilla tuetaan yritysten uudistumista ja uuden liiketoiminnan syntymistä sekä sitä kautta kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla keskeisen TKI-rahoittajan Business Finlandin myöntämän rahoituksen tavoitteena on nopeuttaa elinkeinoelämän uudistumista ja edistää uutta osaamista, kannustaa riskipitoiseen TKI-toimintaan sekä vahvistaa yritysten kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla. Rahoituksella kannustetaan myös uusien miljardiluokan ekosysteemien syntymistä Suomeen. TKI-rahoituksen pitkän tähtäimen laaja-alaisena tavoitteena on talouden kestävä uudistuminen ja tuottavuuden kasvu.

Talousarvioesityksessä Business Finlandin avustusmuotoisen rahoituksen valtuus (momentti 32.20.40.) ensi vuodelle on kaikkiaan noin 470 miljoonaa euroa. Tähän sisältyy valtiontalouden kehysten 2023-2026 mukainen lisäys T&K-rahoitukseen (pysyvä valtuuslisäys 63 milj. euroa vuodesta 2023 alkaen) ja veturiyrittäjärahoituksen jatkaminen (kertaluonteinen valtuuslisäys vuonna 2023 60 milj. euroa). Yrityksille kohdistuvan TKI-rahoituksen lisäksi rahoitusta kohdistetaan soveltavan julkisen tutkimuksen rahoitukseen. Samoin rahoitetaan osallistumista Euroopan avaruusjärjestön (ESA) vapaaehtoiisiin ohjelmiin (noin 16 miljoonaa euroa).

Momentille sisältyy myös audiovisuaalisen alan tuotantokannustimen jatkaminen, johon avustusvaltuutta osoitetaan talousarvioesityksessä 9,5 miljoonaa euroa. Kannustimella parannetaan Suomen kilpailukykyä kansainvälisten av-tuotantojen toteuttamisena.

Business Finlandin avustusvaltuudesta noin 20,8 miljoonaa euroa on EU:n elpymisvälineen kautta rahoitettavia kokonaisuuksia (RRF). TEM:n hallinnonalan RRF-rahoituksella edistetään elinkeinorakenteen uudistumista ja suomalaisten yritysten kestäviin ratkaisuihin perustuvaa kilpailuetua. Business Finlandin RRF-avustusvaltuudet ja rahoitushaut painottuivat erityisesti vuodelle 2022.

Yritysten TKI-toimintaa ja sitä kautta kilpailukykyä tuetaan myös Business Finlandin myöntämille TKI-lainoille osoitettavalla valtuudella (momentti 32.20.83.), joka on ensi vuodelle noin 147 miljoonaa euroa.

Business Finlandin toimintamenomäärärahat

Talousarvioesityksessä Business Finlandin toimintamenoihin (momentti 32.01.05) osoitetaan määrärahaa yhteensä noin 103,6 miljoonaa euroa. Business Finlandin toimintamenomäärärahat kohdistuvat viennin ja kansainvälistymisen edistämiseen, Talent/Work in Finland -toimenpiteisiin, ulkomaisten investointien edistämiseen, Suomeen suuntautuvan matkailun edistämiseen sekä rahoitustoiminnan ja muihin hallintokuluihin.

Business Finlandin yhtenä ydintehtäväalueena on viennin ja yritysten kansainvälisen kasvun edistäminen, ja sen pääasiakasryhmä ovat kasvavat ja kansainvälistyvät yritykset. Hallituksen esittämien toimintamenolisäysten ansiosta Business Finlandin vienninedistäminen ja erityisesti ulkomaanverkosto on kuluvalle vaalikaudella vahvistunut ja vahvistuu edelleen vuonna 2023, samoin Talent-toimintojen ja Talent Explorer –rahoituksen resurssit.

Business Finlandin toimintamäärärahoihin sisältyy noin 5,9 miljoonaa euroa EU:n elpymisvälineen toimeenpanon rahoitusta (RRF), esimerkiksi matkailu- ja luovien alojen kestävä kasvun ja kilpailukykyyn edistämiseen sekä RRF-avustusrahoituksen hallintokuluihin.

Merkittävä osa Business Finlandin toiminnasta toteutetaan ohjelmatoimintana yritysten kasvu- ja vientipotentiaalin ja kansainvälistymisen kannalta keskeisissä teemoissa. Ohjelmatoiminta kattaa yritysten neuvonta- ja sparrauspalvelut, verkottamisen sekä rahoituspalvelut. Ohjelmatoiminnassa on muun muassa aktivoitu eri kokoisten yritysten yhteistarjoamia vastaamaan paremmin globaaleihin asiakastarpeisiin.

Team Finland -verkosto

Yritysten vientiä edistävä Team Finland –verkosto kokoaa yhteen yrityksille suunnatut valtionavusteiset kansainvälistymispalvelut ja tarjoaa yrityksille sujuvan palvelupolun kotimaan alueilta maailmalle. Verkoston ydintoimijat (Business Finland, Finnvera, ELY-keskukset, ulkoministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö) tekevät tiivistä yhteistyötä alueellisten ja yksityisten yrityspalvelutarjoajien kanssa yritysten saumattoman palvelun takaamiseksi. Team Finland -verkoston toimintaa on kehitetty hallitusohjelman viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelman toimenpiteiden kautta, ja käynnissä on Team Finland -strategian päivittäminen keväällä 2022 valmistuneen Team Finland –toiminnan arvioinnin pohjalta.

TEM myöntää valtionavustuksia (momentin 32.01.40 määräraha 4 171 000 /TAE2023) kansainvälistymistä ja kestävä kasvua edistäville yhteisöille, kuten Suomalais-ruotsalaiselle kauppakamarille, Saksalais-suomalaiselle kauppakamarille, EastCham Finlandille (ent. Suomalais-venäläinen kauppakamari) sekä Music Finlandille ja Design Forumille. Julkisen, yhteisöjen ei-taloudellisen toiminnan (tietopalvelut, markkinaneuvonta) rahoituksen sekä entistä tiiviimmän Team Finland -verkoston yhteistyön kautta etsitään Venäjän markkinoiden ja viennin romahduksesta kärsineille suomalaisyrityksille uusia vaihtoehtoisia vientimarkkinoita.

Finnveran rahoitus

Finnveran tehtävä on täydentää rahoitusmarkkinoita sekä vauhdittaa kasvua ja vientiä. Finnvera keskittyy aloittavan yritystoiminnan, kasvun, kansainvälistymisen, investointien ja viennin mahdollistamiseen vastuullisuudesta ja ilmastonmuutoksen vastaisista toimista huolehtien.

Vienninrahoituksen valtuudet ovat tärkeitä Suomen viennin ja talouskehityksen kannalta. Hallitusohjelman mukaan Finnvera Oyj:n valtuuksien riittävyys varmistetaan ottaen huomioon riskienhallinnan tarpeet. Valtuudet ovat perusteltuja myös siksi, että pankkien mahdollisuudet rahoittaa kooltaan suuria ja takaisinmaksuajaltaan pitkiä vientiluottoja ovat olleet Basel III -suositukseen perustuvien pankkisäännösten takia aikaisempaa heikommät.

Finnveran valtuudet ja vastuut 30.6.2022:

- Vientitakuiden vastuukanta oli 21,9 mrd. euroa. Lain mukainen valtuus on 38 mrd. euroa, josta oli käytetty 18,6 mrd. euroa.
- Nostettujen vientiluottojen määrä oli 7,6 mrd. euroa. Lain mukainen valtuus on 33 mrd. euroa, josta oli käytetty 11,7 mrd. euroa.
- Erityistakauksien, joita ovat alus- ja ympäristötakaukset sekä raaka-ainetakuut, vastuukanta oli 0,5 mrd. euroa. Lainsäädännössä olevat valtuudet ovat 3,15 mrd. euroa, josta oli käytetty 0,4 mrd. euroa.
- Kotimaan rahoituksen lainojen ja takausten vastuukanta oli 2,7 mrd. euroa. Lain mukainen valtuus on 12 mrd. euroa, josta oli käytetty 2,4 mrd. euroa.

Finnveran osalta TAE2023 arviointi perustuu tulevan kysynnän ennakkointiin vuoden 2022 pohjalta. Finnveran kotimaan rahoituskysynnän arvioidaan jatkuvan vuoden 2022 jälkipuoliskolla rauhallisena ja kysynnän odotetaan siirtyvän käyttöpääomarahoituksen lisäksi pk-yritysten investointeihin. Finnvera arvioi suuryritysten investointien vauhdittavan myös pk-sektorin investointisuunnitelmien käynnistymistä ja toteuttamista loppuvuonna. Lisäksi pankeilla on aiempaa enemmän käytössään Euroopan investointipankkiryhmän myöntämiä takausohjelmia, mikä voi osaltaan pienentää Finnveran rahoituskysyntää. Eduskunnassa on parhaillaan käsittelyssä suoria vientiluottoja koskeva hallituksen esitys, jonka tarkoituksena on edistää erityisesti pk-yritysten vientiä ja pienempiä vientikauppoja.

Finnveran vientitakuiden ja -luottojen euromääräisen kysynnän arvioidaan pysyvän vuonna 2022 aiempien vuosien tasolla. Koronapandemian ja maailmantalouden epävarmuuden pitkittyminen sekä edellisvuosien tapaan yksittäisten suurten hankkeiden toteutuminen voivat vaikuttaa vientitakuiden ja -luottojen tuleviin volyymeihin. Suurten yritysten käyttöpääomarahaus Euroopan investointipankin EGF-takausohjelman kautta jatkuu vuoden 2022 loppuun saakka.

Viennin rahoituksen toimialoista alus- ja telakkasektori on kärsinyt koronapandemiasta eniten. Kyseisen sektorin näkymiin ja vienninrahoituksen kysyntään vaikuttaa voimakkaasti se, milloin varustamot toipuvat pandemian vaikutuksista. Näin ollen Finnvera arvioi, että viennin rahoituksen kysyntä keskittyy pääasiassa metsä- ja telesektoreille. Lisäksi Finnveran mukaan luottovakuuttamisen kappalemääristä kysyntää voi alentaa se, että vientitakuiden myöntäminen Venäjälle on pysäytetty.

Kansainvälisten osaajien houkuttelu

Osaajien maahanmuuttoa tarvitaan vahvistamaan ja kansainvälistämään Suomen yritys- ja innovaatiotoimintaa sekä tukemaan investointien saamista Suomeen. Suomessa myönnettävien työperusteisten oleskelulupien määrä on jo selvässä kasvussa, mutta globaali osaajakilpailu on kovaa ja Suomen houkuttelevuutta on edelleen lisättävä. Lisäksi on parannettava Suomessa jo asuvien kansainvälisten osaajien kiinnittymistä työmarkkinoille ja erityisesti tukemaan kasvua, innovaatioita ja investointeja.

Hallituksen koulutus- ja työperäisen maahanmuuton tiekartan tavoitteiden mukaisesti työ- ja elinkeinoministeriö on rakentamassa työperusteisen maahanmuuton pysyvää ns. Work in Finland -toimintaa. Osana Work in Finland -toimintaa kehitetään kansainvälisen rekrytoinnin mallia vahvistamaan osaajien saatavuutta erityisesti työvoimapula-aloilla ja TKI-toiminnan kärki- ja kasvualoilla. Malli sisältää kansainvälisen työvoiman kysynnän ja tarjonnan mekanismin sekä seurannan kehittämisen, yrityspalveluiden kehittämisen vahvistamaan kv. osaajien rekrytointia Suomesta ja ulkomailta sekä kohdennettuja työvoimakoulutusmalleja, lähtömaakoulutuksia ja virtuaalirekrytointitapahtumia. Keskeiset toimijat ovat TE-toimistot, ELY-keskukset, KEHA-keskus ja Business Finland.

Pysyvä, kasvava budjettirahoitus kansainvälisten osaajien houkutteluun on mahdollistanut Business Finlandin ns. Talent-toiminnan vakiinnuttamisen. Business Finland voi myös myöntää yrityksille rahoitusta kansainvälisten osaajien palkkaamisen edistämiseksi. Vuoden 2023 talousarvioesityksen mukaan Talent-toiminnan määräraha osana Business Finlandin toimintamenomäärärahoja on 3,5 milj. euroa sisältäen Work in Finland -rakenteen perustamisen. Yrityksille myönnettäviin Talent-avustuksiin kohdistuu 6,5 milj. euron valtuus osana Business Finlandin avustusvaltuutta.

Talent Hubit ovat alueellisia yhteistyömalleja, jotka tarjoavat asiakaslähtöisiä organisatiorajat ylittäviä palvelupolkuja kansainvälisten osaajien houkuttelun, rekrytoimisen, asettautumisen ja integroitumisen tueksi sekä yritysten ja kansainvälisten osaajien kohtaamiseksi. Talent Hub -toiminnassa vahvistetaan korkeakoulujen, yritysten ja muiden työnantajien yhteistyötä kansainvälisten opiskelijoiden ja tutkijoiden työelämäyhteyksien ja työllistymisen edistämiseksi. Talent Hub -toimijaverkostoon kuuluu kaupungin lisäksi vähintään ELY, TE-toimisto, korkeakoulut ja yritysten edustus (työnantaja- tai yrittäjäjärjestöt ja/tai kauppakamarit) sekä muita keskeisiä alueen elinkeino-, innovaatio- ja kasvukesysteemin toimijoita.

Vuonna 2022 talousarvioesityksen määrärahaa (mom. 32.30.40 Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen) käytetään 3 miljoonaa euroa Talent Hub -toimintamallin sopimusperusteiseen yhteistyöhön. Kevään 2022 kehysriihen mukaisesti kunnille osoitettu Talent Hub -valtionavustus tulee olemaan 1 milj. euroa vuodesta 2023 alkaen. Rahoituksen leikkaantuminen vaikuttaa valtion ja suurimpien kaupunkien yhteistyömahdollisuuksiin osaajien maahanmuuton edistämisessä, sekä johtaa sopeuttamistoimiin koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton kehittämistyössä alueilla.

ELY-keskusten avustukset pk-yritysten kilpailukyvn ja kansainvälistymisen kehittämiseksi

Pk-yritysten kilpailukyvn ja kansainvälistymisen kehittämiseen käytettävissä oleva ELY-keskusten rahoitus on pääosin EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman (Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027) mukaista rahoitusta, josta lähes 70 % kohdentuu Itä- ja Pohjois-Suomeen.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman EAKR-rahoituksen keskeisiä painopisteitä ovat pk-yritysten kasvun, kansainvälistymisen ja uudistumisen tukeminen sekä erityisesti vähähiilisyyden ja digitalisaation edistäminen. Vuonna 2023 ohjelmaan sisällytetään myös oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF), josta tuetaan vähähiilisen siirtymän edistämiseksi erityisesti uuden liiketoiminnan luomiseen ja pk-yritysten uudistumiseen liittyviä hankkeita. EAKR- ja JTF-rahoituksella tuettavat pk-yritysten kehittämis- ja investointihankkeet koskevat mm. tuotteiden, palveluiden ja tuotannon kehittämistä, liiketoiminta- ja kansainvälistymisosaamisen vahvistamista sekä tutkimus- ja kehittämistoimenpiteiden valmistelua.

Vuoden 2023 mukaisesta alueille jaettavasta EAKR- ja JTF-rahoituksesta (momentti 32.30.64) arvioidaan kohdentuvan ELY-keskusten myöntämiin avustuksiin pk-yrityksille niiden kasvua, kansainvälistymistä ja uudistumista tukeviin kehittämis- ja investointihankkeisiin noin 170 milj. euroa. Rahoituksen määrä tarkentuu, kun vuoden 2023 myöntämisvaltuudet on jaettu välittävälle toimielimille (ELY-keskukset ja maakunnan liitot) maakunnittaisten rahoitussuunnitelmien pohjalta.

Kansallista rahoitusta ELY-keskusten avustuksiin pk-yritysten kilpailukyvn ja kansainvälistymisvalmiuksien kehittämiseksi esitetään momentille 32.30.42 vuoden 2023 talousarviossa 24 miljoonaa euroa, jonka esitetään kohdistuvan seuraavasti:

- | | |
|---|----------------|
| - Alueellisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan rahoitus | 10 milj. euroa |
| - Brexit mukautusvaraus | 9 milj. euroa |
| - Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson alueen kehittämishankkeiden rahoitus osana Itä-Suomen elinvoimaa parantavia toimia | 3 milj. euroa |
| - Pk-yritysten kasvun kiihdyttämisohjelma | 2 milj. euroa |

Alueellista tutkimus- kehitys ja innovaatiotoiminnan rahoitusta kohdennetaan korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten käytännönläheiseen yritysysteistyöhön ja erityisesti pienten yritysten innovaatiotoimintaan. Tavoitteena on aktivoida enemmän yrityksiä innovaatiotoimintaan ja samalla parantaa yritysten innovaatiokyvykkyyttä tukemaan markkina- ja asiakaslähtöistä arvonluontia.

Pk-yritysten kasvun kiihdyttämisohjelma, johon esitetään 2 milj. euron valtuutta vuodelle 2023, tähtää erityisesti kasvun ja kansainvälistymisen alkuvaiheessa olevien pienten yritysten kasvu- ja kansainvälistymisvalmiuksien tukemiseen. Kasvun kiihdyttämisohjelma on osa hallituksen viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelmaa. Ohjelmasta on rahoitettu kansallisella rahoituksella yhteensä 233 pienen yrityksen kasvu- ja kansainvälistymisvalmiuksia. Pienten yritysten kasvu- ja kansainvälistymispotentiaalin hyödyntäminen koko maassa edellyttäisi lisäpanostuksia näiden yritysten kasvu- ja kansainvälistymisvalmiuksien kehittämiseen.

Yhdistyneen kuningaskunnan EU-erosta pk-yrityksille aiheutuvien taloudellisten haittojen vähentämiseen esitetään lisäksi 9 miljoonan euron valtuutta. Myöntämisvaltuus on osa EU:n yleisen talousarvion brexit-mukautusvarauksen toimeenpanoa.

Viennin ja kilpailukyvyn kasvattamisen haasteita, kipupisteitä

1. Suomen vienti leppää liikaa suurten harteilla.

Viennin pohjan laajentaminen on keskeisimpiä vienninedistämisen kipukohtia. Valtaosa Suomen viennistä syntyy edelleen hyvin rajatun yritysjoukon kansainvälisestä kasvusta. Sata suurinta vientiyritystä vastaa kahdesta kolmasosasta viennistä.

Pk-yrityksille suora vienti on edelleen yleisin kansainvälistymisen muoto, ja usea niistä harjoittaa suurten yritysten alihankkijana ainoastaan välillistä vientitoimintaa. Pienten ja keskisuurten yritysten osuus viennistä on pysytellyt 15 prosentin tietämillä. Vain viidennes pk-yrityksistä harjoittaa vientiä tai kansainvälistä liiketoimintaa, tosin teollisuudessa jopa puolet.

Skaalautuvasti kasvavien yritysten määrä on Suomessa Pohjoismaiden alhaisin. Kansainvälisyys on edelleen liiaksi suurten yritysten käsissä. Suomesta puuttuu skaalautumiskykyisten kansainvälisyyttä tavoittelevan kasvuyritysten kriittinen massa. Erityisesti keskisuurten yritysten joukko on kapea. Tilanteen muuttaminen edellyttää pitkäjänteistä tavoitteellista työtä ja valintoja, joilla tuetaan keskisuurten yritysten kasvua. Valmisteilla on keskisuurten yritysten strategia vuoden 2022 loppuun mennessä. Siinä tunnistetaan tehokkaimmat työkalut siihen, että suomalaiset yritykset haluaisivat kasvaa Suomessa tähän kokoluokkaan ja vielä suuremmiksi.

2. Yritysten vientiä ja kilpailukykyä haastavat käynnissä oleva energia- ja sähkökriisi sekä globaalien arvoketjujen häiriöt.

Globaalin kilpailutilanteen ja arvoketjujen muutokset sekä energiakriisi vaikuttavat kasvavassa määrin suomalaisten yritysten toimintaympäristöön ja kilpailukykyyn. Teknologian, vihreän siirtymän, TKI:n ja standardien merkitys tulee kasvamaan. Euroopassa on viime aikoina herätty raaka-aineiden merkitykseen teollisuuden kilpailukyvyille sekä tarpeeseen varautua globaalin kilpailun tuomiin riskeihin. Kansainvälinen yhteistyö strategisten merkittävien kumppaneiden kanssa korostuu tulevaisuuden teknologiakehityksessä.

TEM seuraa tarkasti yritysten ja toimialojen tilannetta ja auttaa yrityksiä käytettävissä olevalla hallinnon alan instrumenttitarjonnalla. Hallitus arvioi ja tekee mahdollisia päätöksiä tarvittavista toimenpiteistä varautumisen ministerityöryhmässä.

3. Elinkeinoelämän uudistuminen ja korkean arvonlisän liiketoiminnan kasvattaminen vaativat uusia panostuksia.

Vaikka Suomessa on vahvaa osaamista ja kilpailukykyisiä ratkaisuja, olemme tuottavuuskehityksessä, investoinneissa ja talouden kasvussa jääneet jälkeen verrokkimaista. Ulkomaisten sijoitusten osuus BKT:sta on myös pienempi kuin muissa Pohjoismaissa. Vahvasta osaamisesta sekä elinkeinopolitiikan panostuksista huolimatta emme ole pystyneet hyödyntämään kasvupotentiaalia täysimääräisesti.

Teollisuuden vihreään siirtymän investointitarpeiden arvioidaan nousevan vuoteen 2035 mennessä Suomessa jopa kymmeneen miljardiin euroihin tarjoten teollisuuden uudistamisen suurimman muutosvoiman vuosikymmeniin ("uusteollistaminen"). Venäjän hyökkäys Ukrainaan kiihdyttää tätä muutosta ja Euroopan energiajärjestelmien uusiutumista. Kilpailukykyiset vähähiilisyys- tai ilmastoratkaisut ovat suomalaisen elinkeinoelämän tunnistettu vahvuus vientimarkkinoille.

Suomessa tulee kehittää teknologisia vahvuusalueita pitkäjänteisesti, määrätietoisesti ja laaja-alaisesti. Tulee varmistaa, että kasvun kannalta tärkeimmillä toimialoilla arvonmuodotuksesta merkittävä osa syntyy jatkossakin Suomessa.

Keskeinen tekijä yritysten kilpailukyvyn takaamisessa on TKI-toiminta. Tahtotila neljä prosenttia BKT:sta tutkimus- ja kehittämistoimintaan vuoteen 2030 mennessä on haaste. Valtion T&K-rahoituksen korotuksiin sitoudutaan T&K-rahoituslaissa ja T&K-rahoituksen monivuotisessa suunnitelmassa. Keväällä talousarvioon tehtyt TKI-lisäykset parantavat tilannetta, mutta TKI-tavoitteen saavuttaminen edellyttää merkittävää lisäystä T&K-panostuksiin sekä tehokkaampia kannusteita yksityisen rahoituksen lisäämiseksi.